

УДК 621.398

Дороніна О.М., Лавров Г.М., Хомич С.В.
ДУ “Львівська політехніка”, кафедра ЕОМ, НДКІ ЕЛВІТ

АЛГОРИТМ КОМПЕНСАЦІЇ КУТОВОЇ ПОХИБКИ ВИМІРЮВАННЯ ПОТУЖНОСТІ В СИЛОВИХ КОЛАХ СИНУСОЇДАЛЬНОГО СТРУМУ

©Дороніна О.М., Лавров Г.М., Хомич С.В., 2000

Розглянуто особливості вимірювання потужності у мікропроцесорних інформаційно-вимірювальних комплексах. Наведено алгоритм компенсації куткової похибки вимірювання потужності.

Значення активної (P) та реактивної (Q) потужностей в електричних колах синусоїдального струму ($u = U_M \sin \omega t$ та $i = I_M \sin(\omega t - \varphi)$) визначаються за відомими співвідношеннями ([1], ст.111, 112):

$$\begin{aligned} P &= UI \cos \varphi \\ Q &= UI \sin \varphi \end{aligned} \quad (1)$$

де U та I – діючі значення напруги та струму, φ – різниця фаз між напругою та струмом.

У мікропроцесорних інформаційно-вимірювальних комплексах, як правило, безпосередньо вимірюються лише миттєві значення напруги та струму, а діючі значення напруги, струму, значення потужностей та енергії обчислюються на основі отриманих миттєвих значень за відповідними алгоритмами. Вхідні кола таких комплексів містять проміжні трансформатори напруги і струму, які забезпечують нормалізацію вхідних сигналів та гальванічне розділення вимірювальних кіл і силових кіл, параметри яких визначаються.

Проміжні трансформатори характеризуються похибкою вимірювання, яка складається з похибки коефіцієнта трансформації та куткової похибки ([1], с.329-331). Похибка коефіцієнта трансформації усувається множенням обчисленого діючого значення на додатковий сталий коефіцієнт при забезпеченні постійного навантаження. Поява куткової похибки трансформатора пов'язана з тим, який між первинним та вторинним сигналами є зсув фаз, що визначається кутом γ (γ_U для напруги і γ_I для струму). Різниця фазових зсувів $\Delta\gamma = \gamma_U - \gamma_I$ в загальному випадку не дорівнює 0 і може досягати значення $10^\circ - 20^\circ$. Ця різниця фаз не впливає на результати обчислень діючих значень напруги та струму, але від неї суттєво залежить обчислення значень активної та реактивної потужностей і енергії. З врахуванням наявності кута додаткового фазового зсуву $\Delta\gamma$ співвідношення (1) набувають вигляду:

$$\begin{aligned} P_\gamma &= UI \cos(\varphi + \Delta\gamma) \\ Q_\gamma &= UI \sin(\varphi + \Delta\gamma) \end{aligned} \quad (2)$$

При цьому додаткову відносну похибку обчислення активної потужності P , що вноситься цим фазовим зсувом, можна визначити таким чином:

$$\begin{aligned} \delta_P &= \frac{P - P_\gamma}{P} \cdot 100\% = \frac{UI \cos \varphi - UI \cos(\varphi + \Delta\gamma)}{UI \cos \varphi} \cdot 100\% = \\ &= (1 - \cos \Delta\gamma + \operatorname{tg} \varphi \sin \Delta\gamma) \cdot 100\% . \end{aligned} \quad (3)$$

Як видно з (3), похибка δ_p залежить як від величини фазового зсуву $\Delta\gamma$, що вноситься проміжними трансформаторами напруги та струму, так і від різниці фаз φ між напругою та струмом у силових колах. Аналогічну залежність має похибка обчислення реактивної потужності Q .

На рис. наведено функції похибки $\delta_p(\varphi)$ при різних значеннях кута $\Delta\gamma$.

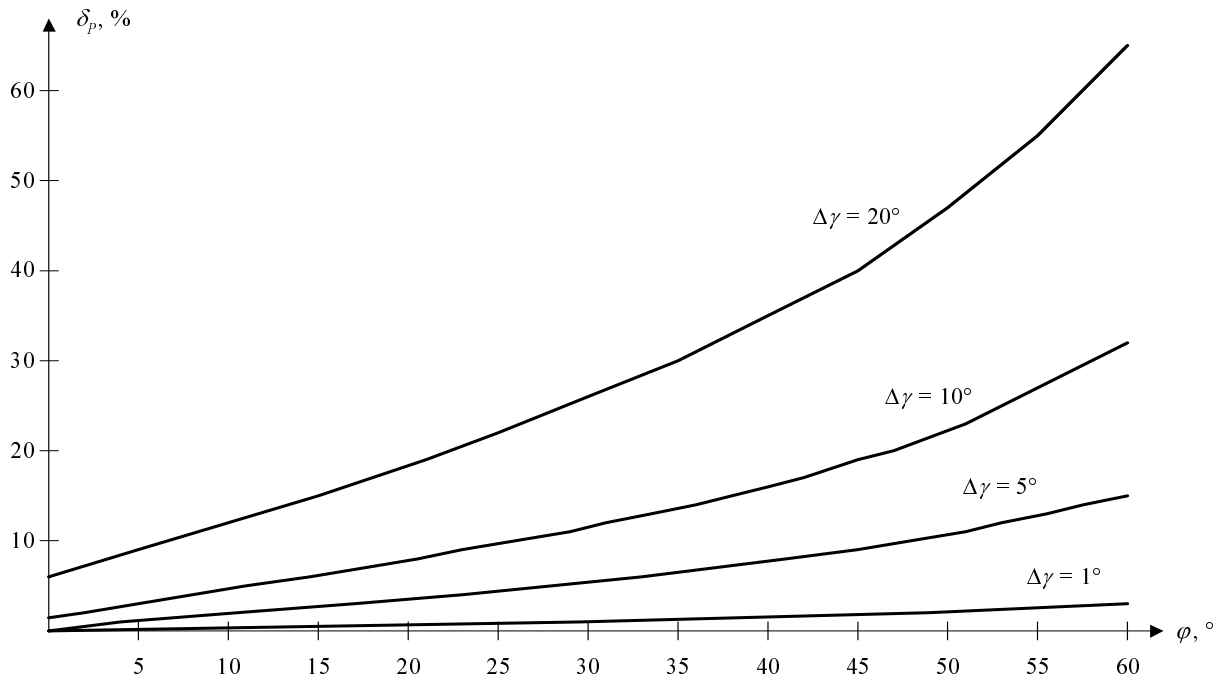

Рис. Залежності $\delta_p(\varphi)$ для різних значень кутової похибки $\Delta\gamma$

Отже, навіть невеликий додатковий фазовий зсув $\Delta\gamma$ вносить значну похибку в результуюче значення потужності. Тому компенсація цього фазового зсуву є обов'язковою.

Найбільш природним є такий алгоритм компенсації фазового зсуву:

1. Під час калібрування вимірювальної частини комплексу у зовнішніх колах встановлюється фазовий зсув між напругою та струмом $\varphi = 0$, що дає можливість визначити куту похибку проміжних трансформаторів γ_K :

$$\gamma_K = \arccos \frac{P_\gamma}{UI} \quad (4)$$

2. Під час обчислень значень потужностей ця куту похибка компенсується відповідно до таких співвідношень:

$$\begin{aligned} P &= UI \cos \left(\arccos \frac{P_\gamma}{UI} - \gamma_K \right) \\ Q &= UI \sin \left(\arcsin \frac{Q_\gamma}{UI} - \gamma_K \right) \end{aligned} \quad (5)$$

Цей алгоритм має суттєвий недолік – необхідно обчислювати функції $\cos(x)$, $\sin(x)$, $\arccos(x)$ та $\arcsin(x)$, що вимагає додаткових обчислювальних затрат, а крім того вносить додаткові похибки обчислень цих функцій.

Алгоритм компенсації кутової похибки, який пропонується в цій статті, позбавлений цих недоліків. Він полягає в наступному:

1. Під час калібрування вимірювальної частини комплексу у зовнішніх колах встановлюється фазовий зсув між напругою та струмом $\varphi = 0$ і визначаються косинусний K_{COS} та синусний K_{SIN} коефіцієнти:

$$\begin{aligned} K_{\text{cos}} &= \cos \Delta\gamma = \frac{P_\gamma}{UI} \\ K_{\text{sin}} &= \sin \Delta\gamma = \frac{Q_\gamma}{UI} \end{aligned} \quad (6)$$

2. Під час обчислень значень потужностей кутова похибка компенсується відповідно до таких співвідношень:

$$\begin{aligned} P &= P_\gamma K_{\text{cos}} + Q_\gamma K_{\text{sin}} \\ Q &= Q_\gamma K_{\text{cos}} - P_\gamma K_{\text{sin}} \end{aligned} \quad (7)$$

Дійсно, якщо підставити в (7) значення P_γ і Q_γ із (2) та K_{COS} і K_{SIN} із (6), отримаємо

$$\begin{aligned} P &= UI \cos(\varphi + \Delta\gamma) \cos \Delta\gamma + UI \sin(\varphi + \Delta\gamma) \sin \Delta\gamma = UI \cos \varphi \\ Q &= UI \sin(\varphi + \Delta\gamma) \cos \Delta\gamma - UI \cos(\varphi + \Delta\gamma) \sin \Delta\gamma = UI \sin \varphi \end{aligned} \quad (8)$$

Запропонований алгоритм набагато простіший і ефективніший, ніж розглянутий перед ним, досить легко реалізується і не вимагає великих об'ємів обчислень. Він реалізований в програмному забезпеченні телекомплексів СПРУТ, впроваджених на підприємствах Західної енергосистеми.

1. Вольнський Б.А., Зейн Е.Н., Шатерников В.Е.. Електротехніка. – М., 1987.

УДК 681.3

Дунець Б.Р., Почаєвець О.М.

ДУ “Львівська політехніка”, кафедра ЕОМ

МОДЕЛЬ АСОЦІАТИВНОЇ МАШИНИ ТА ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ ДЛЯ ЗАДАЧ МІНІМІЗАЦІЇ ЛОГІЧНИХ ФУНКЦІЙ

© Дунець Б.Р., Почаєвець О.М., 2000

Запропоновано модифікацію асоціативної моделі, яка розширює можливості та усуває недоліки вже існуючих архітектур. Наведені фрагменти програм, які демонструють переваги запропонованої архітектури. Розглянуті питання практично реалізовані за допомогою програми-симулятора, в середовищі якої працює алгоритм мінімізації.

Вступ. Мінімізація ФАЛ є актуальною при створенні цифрових автоматів, що значною мірою стосується розробки інтелектуальної цифрової вимірювальної апаратури. Асоціативні машини з огляду мінімізації функцій алгебри логіки (ФАЛ) порівняно з машинами Ноймана мають такі переваги: